Vstáwá placey v Sadów w Práwie Máydeburskim: Ták przed Burmistrzem á Ráycámi/ iáko przed Wóytem. Nowo vczynioná.

Cum Gratia et Priuilegio Regiæ Maiestatis/ Lazarus Andreæ excudebat.

M.D.LXVIII.

POniewaž pierwey v tákowych Sądów ludzie bywáli obćiążáni/ á w Nakłády przywodzeni płácenim Win: co było vbogim ludziem ku wielkiemu obćiążeniu. Tedy Król Jego Miłość/ Sławney pámięći Sygmund tego imienia pierwszy raczył roskázáć/ áby te Vstáwę chowano/ á więcey nád to niebrano / iedno iáko sye ná dole nápisze. Gdźie w Krákowie Mieśćie głównieyszym tey Korony / iuž to ták v Sądów záchowywáią/ y wszędy to ták po wszystkiey Koronie chowáć máią.

WSzystki rzeczy niepożyteczné/nie máią być dáley w Prawie chowány: y ty pytánia które w Prawie bywáły/ á ná kożdé pytánie Burmistrz álbo Woyt skazánié czynił. Aby tego nie było: tylko w téy rzeczy/o co miedzy stronámi idzie: w tákiey rzeczy Sedzia Wyrok/tho iest/skazánié: wysłyszawszy żałobe y odpowiedź/ od stron vczynić ma. Ale w innych rzeczach/ iż/ gdy ktho cudzą rzecz spráwnie/y przypytawa sye od swéy strony przećiw pozwánemu: pytha potym pozwány o to: iesli ma pokázáć gdzie iest ku spráwowániu rzeczy téy vmocówan: w tákiey rzeczy y w drugich sobie równych/ nie trzebá skazánia żadnégo czynić/ od któregoby płáćić miano. Ale słownie Sedzia roskaże/ áby mocówánié vkazał ku spráwieniu téy rzeczy: zá to nic niebiorąc

SEntencyą téż/to iest/skazánia niema Sedzia czynić ná iednéy strony żądánie á pytánie: oprocz thego/żeby żadna stroná nie stánełá z vpozu: iáko zową Łaćinnicy / contumaciter: w tych rzeczách gdy pyta iedná stroná: Mamli strone pozwáć: álbo máiąli mi Aktá cyść: álbo/ iesli moge około moiey rzeczy Testámentem czynić á disponowáć. Tu Sentencya ma mieysce.

TEż gdźie czynióno Sentencyę około Potwiérdzenia Listów / Minut / Swiádectwá / Mócowánia ktoréy Osoby / to iest / Plenipotencyéy / Opieki / Testámentów: to iuż nie ma być. Abowiem tháki potwiérdzenia niepotrzebné są / y nic Práwá nieprzydáią / gdy sye vkaże / żeby rzecz nie byłá spráwiedliwa : co sye z słów á z rzeczy tych co przed Sądem czynią / iáśnie okázáć może / á poznáć kożdégo Spráwiedliwość.

WPráwie / iáko wedle obyczáiá sobie opráwuią : A kożdą z tych rzeczy Sedźia osobno skázował / á zá kożdé mu skázowánié płácóno : To teraz ná ty wszystki rzeczy / skazanié iednym razem ma vczynić.

TEż około vkazánia Gwaru álbo Zastempu / gdy pytáią : iesli Gwar ma vczynić / kthórym obyczáiem: kiedy:iesli ij dobrze vczynił: iesli czás áby Gwar słożył : Tu téż skazánia ná tákie rzeczy nie potrzebá : dosyć ná tym / iż podniówszy práwą Reke / podnieśie pálec / wedle Maydeburskiego Práwá opisánia: á Gwar wedle Práwá vczyni.

TEż przy Appellácyách gdy sye ktho odzowie od skazánia / nie trzebá Sentencyey

w tym / iesli ma być dozwolóna Appellácya: A iáko rychło ktho Appelluie / ma wykónáć swoie Appellácyą: á to przeto thego nie trzebá / iż kożdy może wiedźiéć/y wié / iż od skazánia po przy/ która iuż strony wypuszczą / o the rzecz/ która sye miedzy imi dźieie / Appellowáć kożdy może. A iż też Appellácyey Rok á kóniec iest do széści Niedźiél: oprócz/ iżby then co Appelluie / ostrzégł to sobie w Prawie / iżby mógł rychléy swą Appellácyą wypráwić: co mu bedźie wolno vczynić/ gdy stróne przyzowie ku swéy Appellácyéy.

NIe máią też tego Sedźiowie czynić / áby co mogą czynić / iednym skazánim odpráwić/ áby kilká skazánia dla swégo pożytku z osobná czynić mieli: iáko gdy skażą záplácić dług/ tedy iuż przy tym ma skazáć zárázem czás záplácenia/ do dwu Niedźiel: do ósmégo dniá: álbo do trzećiego dniá/ álbo do zachodu słońcá: ták iáko w tákiéy rzeczy skázáć przychodźi wedle Prawá.

PRzyśiegi gdy bywáią zá skázániem / tedy też tegy pytánia nietrzebá: y iáko ten co ma przyśiąc/ ma przystąpić ku krzyżu/ ná który przyśiąc ma: iáko ma przyśiąc: iesli czás kleknąc: pálec położyć álbo złożyć z krzyżá: wstáć. Dosyć bedźie ná tym / iż o to pytáć bedźie Prokurator/

iesli iego stróna od ktorey spráwuie / wedle oby=
czáiu Práwá przyśiegi vczyniéby niemógł zá ie=
dnym rázem: ilé rázów bedźie mógł czynić á po=
práwić sye: Jesli meskié pogłowié/tedy dwá rá=
zy może sye popráwić po pierwszym. Tu w théy
mierze iedná Sentencya.

¶ Druga Sentencya też potrzebna/ gdy py=
ta Prokurator: iesli iuż stróná gdy przyśiege we=
dle skazánia vczyni / wolen ma byc od przenágá=
bánia Powodowégo. A od Krzyżá też ná który
przyśiegáią/nie ma nic bráć.

PRzyśiege gdźieby też stróná strónie odpu=
śćiłá: tu żadnéy winy Sedźia niema bráć:
thylko ći máią wine álbo iáko w Práwie zową
Pokup/ przepáść: kthóryby przyśiegi skazánéy v=
pornie nie vczynił. Abowiem iesli then przećiw
kthóremu przyśiąc miano/ z łáski álbo prze Bożą
boiaźń odpuśći przyśiege: thedy niemász przyczy=
ny / czemu Sedźia wine zá to ma bráć: gdy do=
świadczóna rzecz iest/ iż wielé tákich bywáło / iż
by był nie przyśiągł snadź / boiąc sye winy którą
Sedźiemu miał dáć/ tedy przyśiągł.

SWiádki gdy wiodą/ tedy też tám skazánia
niepotrzebá: gdy pytáią: iesli świadek tám
ma być przypuszczón do tego mieyscá/ álbo kołá/

gdzie Sąd śiedzi/ mali być słuchan. Gdy thez Woźny/ álbo then Mieyski Sługá świadczy/że pozywał:mali też tám być przypuszczón: gdyż to wszystko są(iáko Polskim iezykiem zową)łápácz-ki. Poniewaz tákie mieystcá máią być wolne tym/co spráwuią swoie rzeczy. A Podwoyski też potrzebny/áby przy Sądzie był.

GDy też przy Spráwách czta kthóre Minuty: thedy od kozdey brano grosz. A niegdy niektore były bárzo krotkie ku czćieniu. Tákże też gdy czćiono rozne rzeczy á potrzebne ku tey spráwie/kthóra sye dzieie/ z Kśiąg Sądowych: tedy od kozdey rzeczy rozno brano po groszu. A ták od wszystkich rzeczy co bedą czyść w iedney spráwie: á ná iedno śiedzenie Sądowe/iedno ieden grosz bráć máią.

AJz Prokuratorowie mowiąc á replikuiąc/ wiele przy náczynią: á ile rázow mowią/ tyle to rázow do Kśiąg wpisuią: á ták w máley rzeczy nie máłe kśiegi oney prze bedą: ktorych po thym rzeczy/ ná ostátnim Sądzie/ Sedziowie rzadko álbo nigdy nie cztą. A thak dosyć ná tym/ że to co Prokuratorowie mowią/ że to ieden raz zápiszą/ y od tego też ieden raz zápłácą.

GDzieby strona niestánelá/iżby ią wniestánim

zdano / tedy od zápiſánia Contumácyéy w rzeczách ktore nie ſą wietſzé dzieśiąći Grzywien / iedno od thego groſz ma być dano. A ieſliby około Plenipotencyéy co ſye działo / thedy groſz ieden tylko raz ná piérwſzym Roku : ná drugich Rocéch nie trzebá od tego nic płáćić / gdy iuż Vrząd wié / iż ieſt mócowány : gdyż przed thym gdy ſye rzecz działá około nieſtániá á przezyſków czeſtokroć brano od Plenipotencyéy / y nakłády niemáłé z tákich rzeczy ſye mnożyły.

Wzdánié / gdy wielé Dziedźiców czyniło iedno dziedźictwo wzdawáiąc / tedy od kożdégo z oſobná płácóno Przyśiężnikóm / gdyż to iedno ieden raz ma być / od wſzyſtkich ſpółem zá iedno wzdánié iednóż zápłácenié wedle ſtárégo zwyczáiu / iáko przed tym od tēg płácóno / gdyż też táka rzecz iednymſye zapiſem albo Aktē odpráwi.

Z Vrzedu ieſli kiedy odkłádano Sądy ná inny czás / thedy też gdy ſtróny Attentowáły Roku / á Sąd przełożóno: tedy y od tego / że ſtróny Attentowáły Roku / brano od nich pieniądze. A ták tho wſzyſtko iuż ábrogowano / iż od tákich rzeczy y im rownych nie máią nic bráć / tylko iáko ſye nápiſáło o tym / co od czego ma być brano: Tedy ſye to ták ma záchowáć.

W Sądzie

W Sądzie wielkim/nie máią być winy kthóre bierano: iż kto ómylnie sye podmówił/álbo Wóytá pierwey niż Burgrabie miánował: ábowiē to nic nienależy ku przekazce spráwiedliwośći.

Gdy kogo obwołáią ná gwałćie/ná Mężoboystwie: tedy też tu pytánia wiele bywáło/á zá kożdym pytánim nakład szedł. A ták/ ten porządek ma być chowan: Od wezwánia Láwników/ieden grosz. Podwoyskiemu co pozywa/ode cztérech Pozwów/cztéry grosze. Od pierwszego skazánia/iesli ma być pómoc od Práwá ku wezwániu Mężobóyce: od tego szeląg ieden Láwnikóm. Od wezwánia Mężobóyce Podwoyskiemu: szelągów cztéry. Tákież też/gdy powie/że pozywał/albo wołał: szelągi cztéry. Od skazánia ktore iuż bywa po záłobie strony/zá niestánim drugiey strony: tedy ná koniec pytáią: ieśli ma być ten zábity pochowan: zá co wszytko iedno dwá szelągi Láwnikóm máią być dány/á nie wiecey. A Sedziemu zá ty dwie Sentencyę/od kożdey po groszu. Słudze álbo Prokuratorowi/ co te rzecz będzie spráwował/ dwánaście groszy. A wywołánie álbo wypowiedzenie gwałtowniká/iáko Łácinnicy zową Proscriptio, ma być od Láwników vczynióno głosem / Polskim iezykiem/ aby wszytcy słysząc rozumieli.

Gdzieby ieden z drugim swarliwymi słowy ná-

ßedł albo złaiał/ a Sądby to ſłyßał: tedy niema być
kożdemu Przyśieżnikowi/ y Wóytowi z oſobną wi
na za to płacóna: ale iednez wine położy ten co łá=
iał/ ták Woytowi iáko Przyśieżnikóm/ großy pieć
á dwádzieściá y ßeląg ieden: á ſtrónie tey ktorą złá
iano: ten co łáiał/ poki Sąd śiedzi/ będźie powinien
oprawić á odezwáć to. A iż gdy ſye przed Sąd po=
zywáią o ſrómotné ſłowá: gdy pozwány przy/ tedy
ſkázowano przyśiegę. A wßakże iż to zwyczay ták
dzierży: gdźie ſye ſłów łáiących dotycze/ nie dopuß=
czáią przyśięgi: y ſkázowano zárázem/ áby obwi=
nióny álbo pozwány dał wine. A przydáło ſye to/
iż Niewiáſtá z gniewu pozwáłá trzech álbo czté=
réch: iże mię zeſrómocili/ złáiáli: á ták wßyſtkim po
niewaz nieprzyśięgali/ ſkázowano wine dáć: á ták
w tym bywáło wielé potwarzy/ y niemałé bránié
win. A przeto w tákich rzeczách/ gdy ſye przytráfi
miedzy ludźmi oboiégo ſtanu/ á zwłaßczá lekkich á
máłych Perſon: Sędźia tho ma vznáwáć bes w=
ßyſtkich nakładów. A ſtróná obżáłowána/ gdy ią
świádectwem przeświadczą/ ma ſkázáć áby ſtró=
ne obráżóną/ tymi ſłowy przeprośiłá:

Zal mi tego/ iżem to z popędliwośći á z gniewu
vczynił/ álbo vczyniłá: gdyż o tobie nigdy nic złégo
nie wiem: y proßę ćię dla Páná Bogá/ áby mi tho
odpuśćił/ álbo odpuśćiłá. A Wine karząc zá nie=
powśćięgliwość iezyká/ Sędźia ma wziąć trzy

groſze. Jeſli z vporu zá roſkazánim Sedziégo przeproſić niechćiał: tedy máią tákiego/ álbo táką wſádzić zá ſzyie w Kune: á pierwéy go nie wypuśćić/ áż temu doſyć vczyni.

O Kołó Ran krwáwych/ćieſzkich y téż ſzkodliwych: gdzieby ſye rzecz dźiała/gwałtownie vczynionych/ obwołánych á oświadczónych: Sedźia ták ſye ma záchowáć w bcániu win:ieſliby ſye tákié Rány przydáły po wywołániu Sądu wielkiego/niżby dwie Niedźieli minęły: tedy czterdźieśći groſzy winy máią być wzięty. Ale ieſliżeby tákié Rány innego czáſu niż pod wywołánim Sądu wielkiego przydáłyby ſye:tedy winy nie máią więcéy wziąć/iedno pięć á dwádźieśćiá groſzy y ſzeląg ieden. Ale około proſtych krwáwych Ran álbo śinych/niemáią tych áni wtákwielkich záchowywáć tylko Sedźia ma wziąć ſześć groſzy/ á nie więcéy.

PRokuratorowie/ máią być przyśiegli: ktorym ma być dawano ab Areſtatione, to ieſt polſkim słowem/od Zapowiedźi rzeczy záſtánéy:od Vſtánia roku: od Przewleczenia álbo Záwieſzenia Cauzy ná inny czás Prokuratorowi ieden gr. Ale zá to co ſpráwuie rzecz iednég dniá/tedy cztery groſze kożda ſtróná ſwemu Prokuratorowi dáć ma.

A Kthórzyby Prokuratorowie przyśiąc nie chćieli:Sedźia nie ma im dopuśćić przed ſwym

Sądē żadnéy rzeczy spráwowáć:á gdźieby przeciw tē czynili:tedy przez Vrząd zá to máią być karáni.

A Gdźieby ktory przyaćiel powinny przed Ráycámi álbo Sądem Woytowskim / od przyaćielá ná krothce chćiał spráwowáć / álbo rzecz powiedźiéć:tácy máią być od przyśiegi wolni: oprocz żeby też od innych spráwowáć chćieli. Ktoby też Prokuratorá z inąd przywiodł:tedy go też nie máią do przyśiegi ćisnąć:opróćz/żeby też od inych spráwował:tedy powinien będźie tyż brzemioná nośić iáko y inni Prokuratorowie co tham mieszkáią á przyśięgáią.

Przyśięgá Prokuratorów táka być ma.

JA N. Przyśiegam Bogu/ iż Sedźiemu álbo Sądowi iego posłuszen być chce / w tych wszystkich rzeczách ktore z Práwá bede powinien: A iż wiernie/pilnie/bes wszystkich przewłok:nie tym obyczaiem/ ábych przewłoki vmyślnie czynić chćiał: vrząd móy Prokuratorski czynić á spráwowáć bede: Y téy rzeczy ktorą przyymię/á ktoréy mi sye zwierzą/wedle naywyższéy możnośći rozumu moiégo/ wedle Sumnienia iáko nalepiéy bede rozumiał á vmiał / bede bronił: á Spráwy áni Rady téy ktoréy mi sye iuż zwierzą/drugiemu nie powiem:Ani przystąpię do drugiego spráwowáć iego rzeczy od-

stąpiwszy

stapiwszy od pierwszég/od któregobych sye podiął. Ale iuż przy thym sprawowáć á trwáć bede/aż do dokonánia téy rzeczy. Listów/Zápisów które bede miał od strony swoiéy:takież też rády/rozmów w téy rzeczy którey misye zwierzono/żadnemu á owszem stronie przećiwnéy/álbo Prokuratorowi iego: álbo komu z tych coby przećiwnéy stronie byli przychylni/á przy niey stali:áni słowem/áni pismem/áni żadnym znakiem/przez sye albo przez kogo inneg. Y dobrowolnie nie dam ná sobie zyskáć téy Cauzy/ku szkodzie mégo Pryncypałá:y wszytko chce czynić wiernie á cále/co ná dobrég Prokuratorá á obrońce rzeczy należy:á nie opuszcze tego/y przećiwnégo temu nic nie vczynie/z łaski/z miłośći/z nienawiśći/zá dáry/áni zá żadną inakszą rzeczą. Ták mi Pan Bóg pomoż.

W Wóytowskich Sądów/gdy sye wszytki rzeczy niepotrzebné máią iuż ná strone odłożyć á w nakłády ludzie nie máią być przywodzeni: tedy wszytki spráwy v Wóytowégo Sądu/á zwłaszczá któreby nie były więtsze dźieśiąći Grzywien: owszem wiec miedzy vbogimi ludźmi : Nátych miást Wóyth bes odwłoki / á bez wszelákich win/ ma rozeznáć á koniec vczynić/ ták/iáko sye też tho przed Radą á Burmistrzem záchowywa. A od pozwu/ nie ma nic być wiecéy wźiętho / iedno szeląg iedenn:od skazánia też szeląg: á od czcienia co zksiąg

wynidźie / od tego nic nie płáćić.

OD Minut álbo Zapisow / ktore biorą wspráwách / ták przed Vrzędem Woytowskim / iáko też przed Przysiężniki / ktore idą z Kśiąg Vrzędu Woytowskiego / gdźie nápiszą ná pul kárty: to iest iedne stronę pul Arkuszá pápieru: iesli przyłożą Pieczęć / tedy dwá groszá dáć. Jesli niemász Pieczęći / tedy grosz. A od iedney kárty cáłey nápisáney / gdy z Pieczęćią / trzy grosze: á bes Pieczęći / dwá groszá. A ták około wszystkich rzeczy pisánia ma sye ták záchowáć.

GDy z Vrzędu Woytowskiego pieczetuią iáki Sklep / álbo Komorę iáką: iákosye to przydawa miedzy Ludźmi z potrzeby á z zwyczáiu w tákich rzeczách záchowáłego: tedy od tego ma być płácono trzy grosze / á niewięcey. A gdyby skrzynie álbo száfe iáką pieczetowano: tedy iedno ieden gr.

A Gdźieby sye Strony zgodźiły / iżby zásye Vrząd otwarzał: tedy grosz ieden. Ale gdźieby rzeczy nie było więcey w támtym zámknieniu niżli ktoreby stały zá dźieśięć Grzywien: tedy iedno iedén szeląg.

GDy kogo czynią mocnym ku tákiem sprawam przed sámym Woytem: tedy w tych rzeczach ktoreby on sprawowáł: od Zapisu / od Zdá

nia w nie,

nia w niestániu:co pierwey od tego grosz dawano: aby była różnicá miedzy Sądy gáionymi/á miedzy Wóytowskimi: tedy iedno szeląg ma być dawano.

Wiązánie gdy komu dawano w iáki ogród á przy tym były nieiákie domki albo chałupki/do ónego ogrodá przysłuszáiące: tedy od wszystkich tákich rzeczy zosobna bráno. A tak gdyby wiáki ogród/á byłyby też przy nim iákie domki/Wwiązánie dawano/ktemu ogrodowi przysłuszáiące: tedy od tego wszystkiego spółem/á nie od kożdey rzeczy osobno dáć: iáko dawny zwyczay iesth: co od Wwiązánia należy álbo dawáią.

Gdyby też wiele Dziedziców było/bráciey álbo innych przyaciół/coby zá iedney osoby mieli być rozumiáni: tedy Wóyt od wszystkich ma wziąć spółem: á nie od káżdego osobno: co od tákiego Wwiązánia dawáią.

A Gdzieby tháka Possessya dawano róznym Personam: żeby iedni mieli Práwo przyrodzóne/drudzy Nábyte: w tákich rzeczach od kożdego z osobná Wóyt ma wziąć wedle zwyczáiu / co od tego przysłusze.

Konie / gdzieby też były Vrzednie wzięte / á do Vrzedu przywiedzióne:wielka też vtrátá około tego ludziem bywáłá/iesli wiele kóni było/á

długo ie chowano/ ábowiem ná kożdy dzień á noc od chowánia brano po groszu. A tak nie ma być brano iedno szeląg ieden. A od karmienia kożdy dzień y noc/iedno ieden grosz ma być brano: á ktoby záráżem chciał rzeczyć / tedy ma mu być ná Rekoiemstwo dano: á od Obory nie trzeba nic dáć.

GDy Nakłady szácuią które z Práwá skázuią zá rzeczą zyskáną: tedy miedzy nakłady to ma być poczytano/co stróná Sądowi da: Prokuratorowi/ná dzień ma dáć: y co zá Minuty ma być dano. wedle Vstáwy iáko ná górze nápisano.

POdwoyscy też gdy pozywáli/iż iedná stróná pozwáłá/o też też rzecz druga stróná pozwáłá: á ták czyy pierwszy Pozew był/bywáłá około tego różnicá á przáżá Podwoyski od obudwu brał. A thák vznawszy czyy pierwszy Pozew w tákich rzeczách/ nie ma brać iedno od iednéy stróny.

TO też był wielki błąd/ y ludziem bárzo szkodliwy á niespráwiedliwy/ y nie ma być chowan/á owszem zákazan: iż ieden który miał z druga stróną czynić/ á był możnieyszy: Prokuratory/ álbo théż Podwoyskie náiął á zákupił: áby ich drudzy mieć ku swéy potrzebie nie mogli: co nie ma być: y ma to być zákazano á bróniono.

Dokończenie.